

wij constateren dat

de **manier** waarop wij leven
onze zintuigen **degenereert**
dat de **schittering** van het begeerlijke
de **luidruchtige** aanprijzing van de waar
ons horen en zien doen **vergaan**
de **stank** voor lief doet nemen
en **smakeloosheid** onweerstaanbaar maakt
dat de **afstomping** zich onopgemerkt voltrekt
en dat door **gebrek aan echt**
alles kunst dreigt te worden

wij stellen ons **samen** tentoon
omdat we **samen leven** en **samen werken**
elkaar corrigeren en **inspireren**
in kijken, **luisteren**, voelen, proeven en **ruiken**
in de **hoop** u te **ont-moeten**

hella en **freek**

in het oog van de

WERVELSTOR

MEE OP REIS IN HET GRONINGER MUSEUM

Een tentoonstelling met Freek de Jonge?

Nee, met Hella en Freek de Jonge.

Ja maar...

Niks ja maar. Het zijn kunstenaars.

Heeft het iets met de aardbevingen te maken?

Nee, maar die zullen er vast wel langskomen. In elk geval zullen Hella en Freek het museum flink opschudden.

Wat krijgen we straks te zien?

Goede vraag. Dat weten wij zelf ook nog niet precies. In ieder geval kunst die ze zelf gemaakt hebben en kunst uit hun eigen collectie. Portretten van beroemde fotografen, decors, kostuums en zo ongeveer hun hele huisraad.

Komen ze zelf ook?

Jazeker. En ze komen niet alleen, ze blijven ook! Elke dag van tien tot vijf, als levend kunstwerk. Je kan zelfs met ze praten.

Hoe gaat het dan in z'n werk?

Geen idee. Maar spannend wordt het zeker!

Bovenstaande dialoog is niet helemaal verzonnen. Het zijn de vragen die we kregen toen we mensen over deze tentoonstelling vertelden. Eigenlijk klopt de term 'tentoonstelling' ook niet. Het Groninger Museum wordt podium, bioscoopzaal, forum, ontbijtcafé en nog veel meer.

De gesprekken die we voerden met Hella en Freek waren inspirerend en er is veel gelachen. Heel wat medewerkers van het museum en van Freek en Hella waren betrokken bij de voorbereidingen. Het ging dan bijvoorbeeld om de keuze van de tentoongestelde objecten, of om het podium dat de nooduitgang niet mag blokkeren. We praatten over interventies, performances en installaties. Elke dag werden oude plannen afgewezen en nieuwe gesmeed. Soms had je het gevoel dat de voorgesprekken al deel uitmaakten van de voorstelling.

Freek noemde het project een 'real life exhibition'. Ik moest toen meteen aan 'Sea Life' denken, waar orka's en dolfijnen het publiek vermaken met hun kunsten. Het verschil: dieren kun je temmen en dressereren, maar bij Hella en Freek zal dat echt niet lukken. >

Het idee voor deze bijzondere samenwerking ontstond al in de periode dat Kees van Twist nog directeur was. Voor mij als ‘nieuwe Nederlander’ maakten Hella en Freek geen deel uit van mijn culturele bagage. Maar al intergrerend heb ik kennis gemaakt met de ongelooflijk rijke cabaretraditie van dit land en de huidige performers.

Humor is als literair genre misschien wel het allermoeilijkst om te vertalen. Komend uit een ander land mis je niet alleen de taal, maar ook het referentiekader dat erbij hoort. Ik voel me bevoorrecht dat ik het cabaret in twee landen vrij goed ken, maar tegelijkertijd is het zo jammer dat je het eigenlijk nooit echt goed uit kan leggen aan de mensen in het andere land.

In zijn essay ‘Über die allmähliche Verfertigung der Gedanken beim Reden’ (Over het gaandeweg tot stand komen van gedachten bij het spreken) legt de Duitse schrijver Heinrich von Kleist uit dat heel diep nadenken soms helemaal niet helpt om je gedachten te formuleren. Pas in een gesprek met een ander geef je uitdrukking aan je gedachten en krijgen ze betekenis en ordening. Schuilt daarin niet ook het geheim van de ongebreidelde fantasie en het virtueuze taalgebruik van Freek de Jonge? Hella ontwerpt namelijk niet alleen zijn decors en kostuums, maar is ook een permanent aanwezige en kritische dialoogpartner. Andersom geldt dit ook: Zou Freek niet ook invloed hebben op de boeken en documentaires die Hella heeft gemaakt?

Het zal geen toeval zijn dat ze – als ze iets gezamenlijks doen – het mozaïek als artistiek medium kiezen. De kleine steentjes vormen, nadat ze – in dialoog – naast elkaar zijn geplaatst, iets heel groots. Als kijker moet je afstand nemen om het goed te kunnen zien. Naast de beroemde trap van Alessandro Mendini is er in het Groninger Museum dus straks nog een tweede grote mozaïek te bewonderen, zij het tijdelijk: Water en vuur van Hella en Freek de Jonge. Het werk is het resultaat van de onuitputtelijke scheppingskracht van twee onafhankelijke geesten die elkaar hebben gevonden en ons meenemen op hun artistieke reis.

Die reis zal zes weken lang tot stilstand komen in het Groninger Museum, waar het overigens allesbehalve stil zal zijn. Toeristen en studenten, Groningers en Zeeuwen, conservatoren en suppoosten, bekende en onbekende Nederlanders zullen de revue passeren. Elke dag, elk uur gebeurt er iets nieuws en anders dan bij ‘normale’ tentoonstellingen loop je dus grote kans om iets te missen: die ene performance ‘s ochtends, het gedicht van de dag, een gesprek met deze of gene, een optreden van zangers, muzikanten of

activisten. Hella en Freek vormen bij dat alles het niet altijd rustige oog van een wervelstorm. Wordt dit de interactieve, participatieve tentoonstelling waar veel musea al zo lang naar snakken?

Theatervoorstellingen en tentoonstellingen zijn vluchtig. Wat blijft zijn een paar herinneringen, een gevoel, een foto, een programmaboekje of een catalogus. Daarom is het ook zo bijzonder dat deze tentoonstelling heel concrete gevolgen zal hebben. De titel van Freeks nieuwe theaterprogramma staat al vast: 'De suppoost'. Hij wil zijn ervaringen in het museum in den lande delen maar we weten nu nog niet welke dat zullen zijn. Eén ding weet ik zeker: Hella en Freek zullen elke dag weer heel veel nieuw materiaal tegenkomen.

Wij danken onze bruikleengevers, de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam en de Rabobank, voor hun vrijgevigheid en hun flexibiliteit. Bij het transport van het grote mozaïek kregen we welkome ondersteuning van het Agora Theater in Lelystad.

Veel trouwe medewerkers van Hella en Freek hebben meegewerkt aan dit project. Een hartelijke dank daarom aan Peter de Bruin, Tom Telman en Paul Roos.

Henk Kuipers van De Oosterpoort/De Stadsschouwburg in Groningen was verantwoordelijk voor de programmering buiten het museum. Zijn kennis van de cabarethistorie was van onschatbare waarde.

Rechtstreeks betrokken vanuit het museumteam waren: Cor Boersma, Annetje de Boo, Willemien Bouwers, Ademiek Gerritsma, Frank Havinga, Saskia van Hijum, Jenny Kloostera, Steven Kolsteren, Arjan van der Leest, Klaas Reitsma, Davide Sferrazza, Geert Slagter, Karina Smrkovsky, Jitty Terpstra, Sifra Thuss, Peter Zwarts.

Ik wil alle genoemde personen heel hartelijk danken voor hun onvermoeibare inzet.

De financiële steun van leden van de Groninger Museum Salon en de Roje Hel bv heeft dit project mede mogelijk gemaakt.

En dan last but not least: Hella en Freek. Wat een energie, wat een creativiteit stralen ze uit! Heel, heel hartelijk dank dat jullie ons en onze bezoekers deel laten hebben aan dit avontuur en jullie volle leven. Laat de voorstelling beginnen!

ANDREAS BLÜHM Directeur Groninger Museum, augustus 2018

DE AANWEZIGHEID VAN DE ZIEL

Als je de rijen toeristen bij Madame Tussauds op het Amsterdamse Rokin ziet staan kun je niet anders dan vaststellen dat het publiek er heel wat voor over heeft een bekend persoon van dichtbij te mogen aanstaren. Vaak is er teleurstelling omdat de met digitale precisie in was gegoten kop niet de sensatie van 'de echte' oplevert. De ziel ontbreekt. Daar loopt de grens tussen kunst en kitsch. Niet de gelijkenis telt, maar de aanwezigheid van de ziel.

Ooit stonden Hella en ik naar de Mona Lisa te kijken toen mijn aanwezigheid werd opgemerkt door een Nederlandse mevrouw die, de Mona Lisa de Mona Lisa latend, blij verrast mijn voornaam door het Louvre liet schallen. Of we bij Madame Tussauds waren, kwam ze op me af en ging op luttele centimeters van mijn neus zich er van vergewissen of die was was. 'Nee, kijk hij beweegt' ziet ze omkijkend naar iemand uit haar gezelschap en voor de zekerheid wendde ze zich tot Hella met de vraag of ik was wie ze dacht voor zich te hebben. Toen ik een beetje kribbig zei dat we ons hier in alle rust op Da Vinci's meesterwerk probeerden te concentreren en dat ze mijn vrouw met rust moest laten, kende haar opwinding plots geen grenzen meer: 'Hij praat, hij praat tegen me'. Bij Jezus' terugkeer op aarde had haar extase nauwelijks groter kunnen zijn.

Dit wordt onze derde tentoonstelling samen. Eerst was er Hella voor Freek (2004) van het inmiddels wegbezuinigde Nederlands Theater Instituut. Die ging over Hella's bijdrage aan mijn theaterwerk. Kostuums, decors en attributen.

De tweede tentoonstelling, Kijk dat is Freek (2009) van het Instituut voor Beeld en Geluid betrof het werk van mij dat op audio en video was vastgelegd en was door ons samengesteld.

En dan nu Het Volle Leven waarin niet alleen ons werk vertoond wordt, een gedeelte van onze kunstcollectie maar vooral wijzelf. We stellen ons tentoon in het volle besef dat we niet zullen lijken, niet voldoen aan het beeld dat veel mensen van ons hebben, maar onze ziel zal aanwezig zijn. Kortom we zijn het echt. **FREEK**

YOU ARE MY SISTER

Vanaf de dag dat we het ons konden veroorloven, zijn we kunst gaan kopen. Puur op intuïtie. Ons eerste schilderij kochten we in Maastricht. Een televisiekijkend gezin van Jan van Genk. Een doofstomme schilder. Hij legde op een kladblokje uit wat hij met het schilderij bedoelde. We schreven terug wat ons erin trof.

Intense ontmoetingen met kunstenaars volgden. Jopie Huisman, een Friese lompboer, die onverwacht verrijkt met zijn klauwen van handen een vogelnestje met takjes en eitjes op doek wist te toveren. Hij verkocht zijn werk aan niemand, maar met ons wilde hij wel ruilen. Een pentekening van een treurwilg tegen een keramisch beeldje.

Tijdens een bezoek aan de PAN waren we onafhankelijk van elkaar langs de houten sculptuur lepenziekte, van de Spanjaard Amancio Gonzalez, gelopen. We kochten het beeld zonder veel aarzeling. Later danste Freek er mee over het podium en voor een fotoserie hingen we de Shakespeare-jas over de houten schouders.

Tijdens onze reis door Australië kwamen we in aanraking met aboriginal kunst dankzij een galeriehouder van Nederlandse oorsprong. Hij bracht penselen, verf en canvas met zijn privévliegtuigje naar de woestijn en nam schilderijen vol verhalen, dromen en symbolen mee terug. We namen drie schilderijen opgerold in een koker mee. Toen ik ze kwam ophalen was Clifford Possum, aanwezig. Hij was net begonnen het schilderij dat we van hem aangeschaft hadden ritueel te bezingen. Ik ging naast hem in kleermakerszit op de grond zitten. Hij keek me met zijn door de zon verweerde hoofd met één oog doordringend aan. Hij legde een van de clapsticks in mijn hand en tikte ritmisch terwijl hij zacht zoemde met zijn stokje op het mijne. Na enige tijd kwam hij moeizaam overeind en spreidde zijn armen. Nadat ik was gaan staan, omhelsde hij me en mompelde: 'You are my sister.'

De beeldende kunst die ons thuis gaandeweg is gaan omringen vertelt het verhaal van wie we samen zijn geworden. De inspiratie die we er elk op onze eigen manier aan ontleen en op elkaar over brengen, zorgt ervoor dat we ons niet zullen vervelen. Hoe oud we ook worden. Die energie willen we met anderen delen en daarom willen we onszelf nu in het Groninger Museum exposeren. **HELLA**

Freek over
er Freek

